

BANKA SLOVENIJE

Prikazi in analize IV/2 (junij 1996), Ljubljana

TABELA FINAN^NIH TOKOV SLOVENIJE

Fran-ek Drenovec

Tabela finan-nih tokov Slovenije je celovit in enovit izkaz slovenskega "statisti-no razpolo`ljivega" (*available*) finan-nega sektorja. V enotnem podatkovnem modelu zdru`uje razli-ne finan-ne statistike, ki se izdelujejo v Sloveniji. Le-te dopolnjuje samo manj{e {tevil drugih podatkov (iz fragmentarnih virov; ocen), sicer pa je metodolo{ki prispevek in domet sistema izklju-no v re{itvah, ki omogo-ajo konsolidacijo v smiselni enovit model.

Uporabna vrednost modela odra`a, razen navedenih metodolo{kih re{itev, ki so podrobneje obrazlo`ene v nadaljevanju, predvsem vse kvalitete in pomanjkljivosti izvornih statisti-nih virov, ter potencira probleme njihove medsebojne neuskklajenosti. Metodologija, razen izjemoma, ne vklju-uje posegov, s katerimi bi se popravljale - tudi znane - pomanjkljivosti ali napake izvornih statisti-nih sistemov.

Zaobjem finan-nega sektorja ni popoln, temve- so vklju-ene le tiste institucije in transakcije, za katere so na razpolago zadovoljivi statisti-ni viri.

Model je pragmati-en. Tudi poimenovanja, ki se uporabljajo v njegovih posameznih segmentih (npr. "realne" transakcije, "instrumenti", prese`ek/primanjkljaj itd.) so iz prevladujo-e dosedanje rabe in ne iz SNA 1993. Za vklju-itev modela v sistem nacionalnih ra-unov bi bilo treba raz{iriti zaobjem, prenesti povdarek na na-elo fakturirane realizacije ter uveljaviti stro`ja merila pri razmejevanju transakcij. Na ravni nacionalnih ra-unov - z letno ali najve- -etrtletno frekvenco - bi bile za to na razpolago tudi {ir{e mo`nosti. Zaradi nepopolne preciznosti pri razmejevanju, kot tudi zaradi nekaterih dodanih ocen, modelu v sedanjem stanju {e ne moremo dati zna-aja statisti-nega, temve- prete`no analiti-nega izdelka.

Model kljub temu ustreza osnovnim pravilom finan-nega dela t.im. *flow-of-funds* tabele, ter je kljub navedenim omejitvam verjetno najbolj{e mo`no izhodi{-e za pripravo finan-nega ra-una SNA(ESA) za Slovenijo. Narejen pa je predvsem z namenom -imve-je prakti-ne uporabnosti v kratkoro-ni finan-ni analizi.

Sistem se bo s -asom izpopolnjeval. Opis, ki sledi, velja za njegovo trenutno tj. za-etno stanje.

1. OSNOVNA STRUKTURA MODELA

Frekvenca podatkov je mese-na, -asovne vrste pa te-ejo od 31.12.1991. Zaostanek zadnjega podatka je okrog 1 mesec.

Vrstice v modelu predstavljajo *finan-ne instrumente*, stolpci pa *institucionalne sektorje*, katerih medsebojne terjatve in obveznosti posredujejo posamezni instrumenti.

Predznaki so prilagojeni enostavnemu branju: terjatve sektorja (+), obveznosti (-); pove-anje terjatev ali zmanj{anje obveznosti sektorja (+), zmanj{anje terjatev ali pove-anje obveznosti (-). Kjer so dodane realne transakcije, so prejemki (+), izdatki (-); to pomeni, da se realne in finan-ne transakcije ne se{tevajo z 0, kot na primer v SNA, temve- velja: $RT=FT$ oziroma $RT=FT+N$.

Shema 1: Finan-ni instrumenti, vklju-eni v tabelo finan-nih tokov

A: Terjatve Slovenije do tujine

A10	Tuja gotovina, ki je del deviznih rezerv, in pri prebivalstvu
A13	Ra-uni v tujini, ki so del deviznih rezerv
A16	Tuji vrednostni papirji, ki so del deviznih rezerv
A20	Monetarno zlato in terjatve do MDS, ki so del medn.arodnih rezerv
A30	Drugi ra-uni BS v tujini
A35	Uporabljeni krediti MDS
A50	Dolgoro-na posojila v tujino
A60	Kratkoro-na posojila v tujino
A90	Druge terjatve do tujine

B: Obveznosti Slovenije do tujine

B10	Vloge tujcev pri slovenskih bankah
B20	Dolgoro-na posojila iz tujine
B30	Kratkoro-na posojila iz tujine
B40	Tuje neposredne nalo`be v Sloveniji
B45	Neposredne nalo`be Slovencev v tujino
B90	Druge obveznosti do tujine

C: Gotovina, rezerve in vloge pri Banki Slovenije

C10	Gotovina
C20	Rezerve bank pri BS
C30	Vpogledne vloge neban-nih sektorjev pri BS
C40	Vezane vloge prora-una pri BS
C50	Premostitvena posojila BS prora-unu
C60	Devizne vloge pri BS
C70	Omejene vloge pri BS

D: Vrednostni papirji Banke Slovenije

D10	Devizni BZ BS
D20	Devizni del dvoj-ka
D30	Tolarski del dvoj-ka
D40	Tolarski BZ BS
D50	BZ BS z nakupnim bonom

E: Terjatve Banke Slovenije do bank

E10	Reeskontne kvote BS
E20	Lombardna posojila BS
E30	Likvidnostna posojila BS
E40	Reodkup BS
E50	Druga posojila BS bankam
E90	Druge terjatve BS do bank

F: Medban-ne nalo`be (terjatve=obveznosti)(ni=0)

F10	Medban-ne nalo`be: tolarске vloge
F20	Medban-ne nalo`be: devizne vloge
F30	Medban-ne nalo`be: tolarска posojila
F40	Medban-ne nalo`be: devizna posojila
F60	Medban-ne nalo`be: tolarски vrednostni papirji
F70	Medban-ne nalo`be: devizni vrednostni papirji

G: Obveznosti bank do doma-ih neban-nih sektorjev

G10	Tolarske vloge: vpogledne
G20	Tolarske vloge: hranilne vpogledne
G21	Tolarske vloge: hranilne vezane
G30	Tolarske vloge: vezane 1-30 dni
G31	Tolarske vloge: vezane 31-90 dni
G32	Tolarske vloge: vezane 91 dni - 1 leto
G33	Tolarske vloge: vezane druge kratkoro-ne
G34	Tolarske vloge: vezane dolgoro-ne
G40	Tolarske vloge: omejene
G50	Devizne vloge: vpogledne
G60	Devizne vloge: hranilne

G70	Devizne vloge: vezane kratkoro-ne
G71	Devizne vloge: vezane dolgoro-ne
G72	Devizne vloge: omejene
G79	Ocena drugih neto obveznosti bank do DFO
G80	Tolarski vrednostni papirji bank v portfelju neban-nih sektorjev
G81	Devizni vrednostni papirji bank v portfelju neban-nih sektorjev
<u>H: Posojila bank doma-im neban-nim sektorjem</u>	
H10	Tolarska posojila: okvirna
H20	Tolarska posojila: kratkoro-na
H30	Tolarska posojila: dolgoro-na
H40	Devizna posojila: okvirna
H50	Devizna posojila: kratkoro-na
H60	Devizna posojila: dolgoro-na
<u>I: Vloge in posojila hranilnic in HKS doma-im nefinan-nim sektorjem</u>	
I10	Vloge nefinan-nih sektorjev pri hranilnicah in HKS
I50	Posojila hranilnic in HKS nefinan-nim sektorjem
<u>J: Terjatve ban-nega sistema do dr`ave iz sukcesije in sanacije</u>	
J10	Terjatve BS in bank iz sukcesije
J20	Obveznice za sanacijo bank in hranilnic
J30	Obveznice za neizpla-ane devizne vloge
<u>K: Terjatve bank do doma-ih neban-nih sektorjev po drugih v.papirjih</u>	
K10	Kapitalske nalo`be bank (in prora-una) v doma-e neban-ne sektorje
K20	Tolarski investicijski vrednostni papirji v portfelju bank, razen iz sanacije in sukcesije
K30	Tolarski tr`ni vrednostni papirji v portfelju bank
K40	Devizni vrednostni papirji v portfelju bank

1.1. Finan~ni instrumenti

V shemi 1 je spisek finan-nih instrumentov, ki so v tem trenutku vklju-eni v tabelo finan-nih tokov, in ki ka`ejo - med drugim - domet zaobjema sistema. Glede vrstnega reda so upo{tevani predvsem prakti-ni razlogi, vendar je v grobem reproducirana tudi elementarna "kavzalna" logika razmer slovenskega finan-nega sektorja: transakcije s tujino --> centralna banka --> ban-ni sistem --> drugi finan-ni trgi.

Zadnji segment je prakti-no {e nerazvit. O vrednostnih papirjih imamo delno zadovoljive podatke le o blagajni{kih zapisih Banke Slovenije (o celotnih emisijah pri BS ter o imetjih bank, medtem ko so stanja portfeljev neban-nih sektorjev ocenjena) in o izdanih vrednostnih papirjih bank (imetja izven ban-nega sektorja ocenjena). Za vrednostne papirje dr`ave in drugih izdajateljev so vklju-eni le podatki o imetjih bank.

Nar~tovano izpopolnjevanje tabele finan-nih tokov Slovenije zadeva predvsem postopno pove-evanje zaobjema na tem podro~ju:

1. z vklju-itvijo podatkov Klirin{ko depotne dru`be (KDD),
2. s popolnim zaobjemom republi{kih obveznic (razlo-itev na posamezne obveznice, sektorizacija),
3. z izbolj{ano sektorizacijo blagajni{kih zapisov BS in vrednostnih papirjev bank,
4. z razlo-evanjem transakcij borzno-posredni{kih podjetij in vzajemnih skladov.

Ni znano, kdaj bodo na razpolago zadosti kvalitetni podatki za zavarovalnice in druge sorodne finan-ne organizacije. [e dolgo ne bomo imeli re{itev za enotno izkazovanje vrednosti (knji`enje) vrednostnih papirjev.

1.2. Sektorji

V modelu so razlo-eni naslednji institucionalni sektorji:

T	Tujina
C	Banka Slovenije

<i>B</i>	Banke
<i>J</i>	Dr`ava
<i>F</i>	Druge finan-ne organizacije
<i>G</i>	Podjetja
<i>P</i>	Prebivalstvo

Za tabelo finan-nih tokov ni bilo mogo-e dolo-iti in uporabljati kakr{nekoli lastne, posameznim sektorskim statistikam nadrejene sheme sektorskega razmejevanja. Zato tabela reproducira vse znane probleme sektorizacije v slovenski statistiki, s tem da pridejo ti problemi v modelu, ki zdru`uje razli-ne statistike, toliko bolj do izraza. Prvi vir te`av so razli-ni kriteriji sektorizacije v razli-nih statisti-nih sistemih, drugi pa na splo{no {ibka in nejasna pravila sektoriziranja tudi znotraj posameznih sistemov. Upo{tevajo~ to opozorilo, so definicije ali zaobjemi posameznih sektorjev naslednji:

Tujina: nerezidenti po definicijah pla-ilne bilance Slovenije. Valuta transakcij ni kriterij, -eprav vsebuje statistika {e vedno tudi nekatere napake v tej smeri. (Pla-ilna bilanca izkazuje razmerja *Slovenije* do tujine, sektor "tujina" pa razmerja *tujine* do slovenskih sektorjev. Zato bi pri-akovali nasprotno predznake. Zaradi druga-nih pravil knj`enja v pla-ilni bilanci (pove-anje terjatev (-)), pa so predznaki isti; tako je na primer pove-anje slovenskih deviznih rezerv, ki pomeni pove-anje obveznosti tujine, ozna-eno (-).)

Banka Slovenije: institucija Banka Slovenije, z manj{o prilagoditvijo, tako da je izkazana dejansko *bilanca denarnih oblasti*, ki nekoliko odstopa od zaobjema ra-unovodske bilance Banke Slovenije iz Biltena BS. Skladno z zakonom, po katerem izdaja Banka Slovenije le bankovce, kovance pa Republika Slovenija, izkazuje ra-unovodska bilanca BS le izdane bankovce, sektor BS v tabeli finan-nih tokov pa celotno izdano gotovino (dne 31.12.1995 je zna{ala razlika 329 milijonov SIT).

Banke: institucije denarnega sistema (*deposit money banks*), v praksi ban-ne institucije, ki imajo po zakonu o bankah in hranilnicah {ir{o ali o`jo ban-no licenco Banke Slovenije (33 na dan 31.12.1995). ^eprav opravlja v Sloveniji tipi-ne ban-ne posle, ki pomenijo denarno multiplikacijo, tudi ve-ina hranilnic in hranilno kreditnih slu`b, slednje denarna statistika iz dolo-enih razlogov ne pri{teva v ban-ni sistem in so zato tudi v na{em modelu vklju-ene med druge finan-ne organizacije (skupna bilan-na vsota hranilnic in HKS je zna{ala dne 31.12.1995 le 1,7% v primerjavi s skupno bilan-no vsoto bank).

Dr`ava: "splo{ni vladni sektor" (*general government*), ki naj bi vklju-eval vse zavode in druge institucije, ki izvajajo javno funkcijo na podlagi obveznih javnih dajatev. Ta opredelitev zajema {ole, bolnice in sorodne organizacije, ne pa ustanove in podjetja, ki sodijo v {ir{i, samo z javnim lastni{tvom opredeljeni *javni sektor*. V praksi je razmejitev sektorja dr`ave v slovenski statistiki in v modelu finan-nih tokov {e precej problemati-na, o -emer ve- v poglavju o sektorskih statistikah.

Druge finan-ne organizacije (DFO): vse finan-ne organizacije, privatne in javne, izven ban-nega sistema in splo{nega vladnega sektorja. Vklju-eval naj bi hranilnice in HKS, zavarovalnice in sorodne ustanove (npr. Slovenska izvozna dru`ba; ne pa, na primer, ZPIZ), javne sklade, vzajemne in poobla{-ene investicijske sklade in druge ustanove in podjetja, ki opravljajo finan-ne storitve (npr. APP, borzno-posredni{ke hi{e). V slovenski praksi je razmejitev tega sektorja precej nezanesljiva, tako da je pogosto prekrivanje s sektorjem podjetij, celo z bankami, najpogosteje pa z o`jim dr`avnim sektorjem.

Podjetja: privatna in javna nefinan-na podjetja, razen organizacij splo{nega vladnega sektorja. V praksi je razmejitev pogosto sporna, predvsem do finan-nih podjetij in do prebivalstva.

Prebivalstvo: sektor prebivalstva (gospodinjstev) po SNA. Vklju-uje "neinkorporirane" obrate pridobitne dejavnosti, v praksi obrate, ki niso pravne osebe. Razmejitev med temi in podjetji je seveda pogosto sporna, {e najbolj v finan-nih transakcijah, v katerih so drobni zasebni podjetniki pa- najbolj iznajdljivi. V sektor prebivalstva se dodajajo praviloma tudi privatne neprofitne institucije; na{ prevladujo-i vir, ban-na statistika, jih vklju-uje v sektor podjetij.

1.3. Stanja, tokovi, transakcije

Nekateri statisti-ni sistemi, ki so vklju-eni v tabelo finan-nih tokov, prikazujejo samo stanja (bilanca bank in Banke Slovenije), nekateri pa samo tokove (devizna bilanca, bilanca javnega financiranja). Za zdru`itev sistemov je treba raznovrstne izvorne podatke dodelati tako, da je vsaj za *tokove* sistem konsistenten po vseh instrumentih in sektorjih, to se pravi za celotno tabelo. Redukcija mno`ice podatkov na jasno definirane transakcije in druge tokove je v vsakem primeru bistvena lastnost tak{nega sistema, vanjo pa je bilo vlo`enega tudi najve- truda pri pripravljanju modela.

Problemov skoraj ni, oziroma so manj{i pri podatkih, ki `e izvorno izkazujejo tokove. ^e so izvorni podatki o stanjih, je treba razliko med dvema zaporednima stanjema (na 31. preteklega in 31. teko-ega meseca) reducirati na *transakcije*, ki so se dejansko izvr{ile na danem instrumentu, in na druge vzroke spremembe vrednosti. V modelu finan-nih tokov uporabljamo za to razli-ne metode, odvisno od razpolo`ljivosti virov, rezultat pa je prete`no zanesljiva enotna opredelitev za transakcije in druge elemente vrednosti v celotnem sistemu.

Transakcije so opredeljene kot neto spremembe terjatev in obveznosti danega sektorja, na danem instrumentu, do vseh drugih sektorjev, v danem obdobju, v teko-ih tolarjih. Ni dvojnega izkaza za spremembe terjatev in za spremembe obveznosti, in ni razlo-enega izkazovanja bilateralnih razmerij. ^e se v ra-unovodski praksi obresti pripisujejo stanjem, kot pri ban-nih vlogah, vklju-uje transakcija tudi pripisane obresti (za katere velja, da so prejemek sektorja depozitarja v "realnih transakcijah" in da izr{i le-ta ustrezen polog na vlogo). ^e se obra-unavajo obresti lo-eno, kot pri ban-nih posojilih, vklju-uje transakcija samo spremembe na glavnici (obresti pa se prena{ajo avtonomno med posojiljemalcem in banko v "realnih transakcijah"). Transakcije na vrednostnih papirjih so izkazane kot -iste transakcije z glavnico, kljub mo`nosti, da se v nekaterih primerih glavnici pripisujejo obresti.

Za *obresti* imamo v nekaterih primerih neposredne podatke (za ve-ino instrumentov Banke Slovenije, za nekatere transakcije s tujino), sicer pa so ocenjene na podlagi dostopnih podatkov o obrestnih merah. Obresti na instrumentih v tujem denarju so "realne" obresti nad teko-imi vrednostmi v tujih valutah, obresti na tolarških instrumentih pa skupne nominalne obresti. Tolarska revalorizacija (R, T) in "realne" obresti niso razlo-eni, skladno s slovensko ra-unovodsko prakso po letu 1994. Posledica tega je neprimerljivost tako obresti, kot transakcij na tolarških in deviznih vlogah (transakcije so na deviznih vlogah brez te-ajnih razlik, na tolarških vlogah pa vklju-ujejo revalorizacijo); predvsem zaradi tega so v standardnem mese-nem izpisu iz modela, ki je dodan v prilogi te publikacije, vse transakcije o-i{-ene tudi obresti (pri vlogah).

Na vseh instrumentih v tujem denarju so iz transakcij izlo-ene *te-ajne razlike*. Kjer je znano, da je tudi tolarški instrument indeksiran z valutno klavzulo, je storjeno enako. To velja za nekatere dr`avne obveznice, za ban-na posojila in vrednostne papirje pa v skupini tolarških posojil in vrednostnih papirjev klavzula ni znana in se zato knji`ijo kot tolarško indeksirani. Izlo-evanje te-ajnih razlik je zelo natan-no na instrumentih, za katere je valutna struktura znana (v ve-ini primerov celo mese-no), kot na primer za devizne rezerve bank in Banke Slovenije ali za devizne vloge prebivalstva. Drugje je valutna struktura ocenjena.

Z nekaterimi izjemami napake zaradi metod ocenjevanja ne morejo biti pomembne, kar velja

še posebej za tečajne razlike. Pri obrestih je treba opozoriti na to, da se v tabeli finančnih tokov obračunavajo tekoče mesečno, medtem ko na primer banke v praksi pri dolgoročnih vlogah obresti pripisujejo letno ali četletno. Če je datum pripisa "ob zapadlosti", ki je v množici porazdeljena bolj ali manj slučajno in enakomerno, problema ni, če pa so obsežni pripisi obresti osredotojeni npr. na dan 31.12., pride v decembrih do močnega povečanja stanja, ki v modelu ni razpoznano kot povečanje na račun obresti in je dodano transakcijam. Ta napaka pride do izraza predvsem pri deviznih vlogah.

Velika pomanjkljivost trenutnega stanja modela je, da transakcije niso očiščene drugih vzrokov sprememb vrednosti, kot so na primer odpisi terjatev in obveznosti, spremembe vrednosti zaradi sprememb cen (vrednostnih papirjev) in podobnih. Postopno izpopolnjevanje modela v tej smeri je v načrtu.

Podatki o stanjih so vključeni kjer so dostopni. S stanji se zapirata celotna sektorja bank in Banke Slovenije. V sektorju prebivalstva so za vse instrumente na razpolago tudi podatki o stanjih, razen za tujo gotovino. Za zaokrožitev sistema je zato v tem primeru dodana tudi ocena o stanju, in sicer za dan 31.12.1991, zatem pa se časovna vrsta podaljšuje preko podatkov plačilne bilance o transakcijah in tečajnih razlik.

Na posameznem instrumentu je seštevek transakcij sodelujočih sektorjev vedno enak nič, prav tako seštevek obresti in seštevek tečajnih razlik. V okviru posameznega instrumenta niso uporabljeni za različne sektorje različni viri, tudi kadar takšna možnost obstoja (kar je redko), temveč je vedno izbran za vse sodelujoče sektorje en sam, "boljši" vir. Zato na instrumentih, to se pravi vodoravno, model ne izkazuje statistične napake.

Izjema je tuja aktiva in pasiva bančne sektorja. Za transakcije bank s tujino so, kot za vse druge sektorje, uporabljeni podatki devizne bilance. Za banke so na istih instrumentih dani tudi podatki o stanjih, ki pa jih zaradi drugačnega agregiranja ni mogoče konsolidirati s transakcijami (tudi upoštevajoč tečajne razlike), razen za tri instrumente deviznih rezerv in za vloge nerezidentov. Razlike so precejšnje (v letu 1995 neto 10 milijard SIT, po mesecih pa tudi večje) in so dober izkaz kvalitete statističnega sistema. Edino v teh primerih, ko gre za razlike med avtonomnimi podatki o stanjih in transakcijah, je opredeljen tudi poseben element *napak*. Ker za sektor tujine ni vključena bilanca stanj, so te napake izkazane samo za banke in se vodoravno ne seštevajo. V sektorju Banke Slovenije tega problema ni, ker zagotavlja statistični sistem popolno skladnost med tokovi in stanji - razen za monetarno zlato in za razmerja z Mednarodnim denarnim skladom, vrednotena v SDR, kjer so napake, v manjših vrednostih, zaenkrat priključene tečajnim razlikam.

V shemi 2 je izkazana struktura celotne tabele finančnih tokov, po vseh instrumentih in sektorjih, ter po vseh elementih finančnih razmerij (oznake pomenijo: S stanja, T transakcije, R tečajne

Shema 2: Celotna vsebina tabele finančnih tokov

Instru- ment:	Sektor:					
	P	G	F	J	B	C
I						
A10	STR			STR	STR	IR
A13				STRO	STRO	IRO
A16				STRO	STRO	IRO
A20					STR	IR
A30					STRO	IRO
A35					STR	IR
A50		T		STRNO		IRO
A60		TO		STRNO		IRO
A90		T	T	STRN		IR

B10					STRO		<u>TRO</u>
B20		TO		TO	STRNO		<u>TRO</u>
B30		T		T	STRNO		<u>TRO</u>
B40		TO			STNO		<u>TO</u>
B45		TO			STNO		<u>TO</u>
B90		TO			STRNO	STR	<u>TRO</u>
C10	ST				ST	<u>SI</u>	
C20					STO	<u>STO</u>	
C30		ST	STO	STO		<u>STO</u>	
C40				STO		<u>STO</u>	
C50				STO		<u>STO</u>	
C60				STRO	STRO	<u>STRO</u>	
C70		ST			ST	<u>SI</u>	
D10		STRO			STRO	<u>STRO</u>	
D20	STRO	STRO	STRO		STRO	<u>STRO</u>	
D30	STO	STO	STO		STO	<u>STO</u>	
D40			STO		STO	<u>STO</u>	
D50	STO	STO	STO		STO	<u>STO</u>	
E10						ST	<u>SI</u>
E20						STO	<u>STO</u>
E30						STO	<u>STO</u>
E40						ST	<u>SI</u>
E50						STO	<u>STO</u>
E90						ST	<u>SI</u>
F10						<u>SI</u>	
F20						<u>STR</u>	
F30						<u>SI</u>	
F40						<u>STR</u>	
F60						<u>SI</u>	
F70						<u>STR</u>	
G10	STO	STO	STO	STO	<u>STO</u>		
G20	STO				<u>STO</u>		
G21	STO				<u>STO</u>		
G30	STO	STO	STO	STO	<u>STO</u>		
G31	STO	STO	STO	STO	<u>STO</u>		
G32	STO	STO	STO	STO	<u>STO</u>		
G33	STO	STO	STO	STO	<u>STO</u>		
G34	STO	STO	STO	STO	<u>STO</u>		
G40	STO	STO	STO	STO	<u>STO</u>		
G50	STRO	STRO		STRO	<u>STRO</u>		
G60	STRO				<u>STRO</u>		
G70	STRO	STRO			<u>STRO</u>		
G71	STRO	STRO	STRO		<u>STRO</u>		
G72	STRO	STRO			<u>STRO</u>		
G79			STO		<u>STO</u>		
G80	STO	STO	STO		<u>STO</u>		
G81	STRO	STRO	STRO		<u>STRO</u>		
H10	STO	STO	STO	STO	<u>STO</u>		
H20	STO	STO	STO	STO	<u>STO</u>		
H30	STO	STO	STO	STO	<u>STO</u>		
H40	STRO	STRO		STRO	<u>STRO</u>		
H50		STRO	STRO	STRO	<u>STRO</u>		
H60		STRO		STRO	<u>STRO</u>		
I10	STO	STO	<u>STO</u>	STO			
I50	STO	STO	<u>STO</u>	STO			
J10				<u>STR</u>	STR	ST	
J20				<u>STRO</u>	STRO		
J30					<u>STRO</u>	STRO	

K10	ST	ST	ST	T	<u>ST</u>
K20	STRO	STRO	STRO	STRO	<u>STRO</u>
K30	STRO	STRO	STRO	STRO	<u>STRO</u>
K40		STRO		STRO	<u>STRO</u>

razlike, *N* napake, *O* obresti). Vsak znak tj. ~rka ozna~uje ~asovno vrsto. Logi-na struktura modela je 4-dimenzionalna: vsak podatek je sti-i{-e informacij o instrumentu, sektorju, vrsti finan-nega razmerja in ~asu. V uporabljenih imenih ~asovnih vrst je to izra`eno takole:

<i>FA10B_RM:</i>	<i>F:</i>	tabela finan-nih (ne realnih) transakcij
	<i>A10:</i>	instrument (71 instrumentov)
	<i>B:</i>	sektor (7 sektorjev)
	<i>R:</i>	vrsta finan-nega razmerja (S, T, R, N, O)
	<i>M:</i>	mese-na frekvenca

Za sestavljanje nacionalnih ra-unov velja pravilo fakturirane realizacije (*accrua*). Model finan-nih tokov je me{anica. Podatki bank in Banke Slovenije so po slovenskih ra-unovodskih standardih, ki priporo~ajo obra-unane vrednosti, praksa pa ni dosledna. Devizna bilanca je bilanca denarnih tokov, prav tako bilanca javnega financiranja. Te-ajne razlike so vedno obra-unane, obresti pa razli-no.

2. ZAPIRANJE SISTEMA

Se{tevek finan-nih transakcij sektorja daje njegov *saldo finan-nih transakcij*, ki poka`e skupno neto spremembo finan-nih nalo`b ali finan-nih imetij sektorja v danem obdobju. Se{tevek finan-nih saldov vseh sektorjev (vodoravno) je enak ni-.

Po definiciji je saldo finan-nih transakcij sektorja enak njegovemu saldu realnih ali nefinan-nih transakcij, to se pravi razliki med "realnimi" prejemki in izdatki v istem obdobju. (V okviru realnih transakcij je kon-ni realni saldo: var-evanje manj investicije; var-evanje: dohodki manj kon-na poraba, plus neto transferi.) V tabeli finan-nih tokov Slovenije so dodane za sektorje, za katere obstojajo podatki, tudi elementarne tabele realnih transakcij, do *saldov realnih transakcij*. Za sektorje, za katere je ta tabela narejena, je s tem na razpolago dodatna informacija o virih (ali posledicah!) finan-nih transakcij. Realne transakcije so dodane za naslednje sektorje:

Tujina: teko-i in kapitalski ra-un (minimalen) devizne bilance.

Dr`ava: prihodki in odhodki prora-unov, ZPIZ in ZZZS iz bilance javnega financiranja.

Prebivalstvo: razni viri in ocene; vklju-ene so razpolo`ljive transakcije s tujino iz devizne oz. pla-ilne bilance in tokovi obresti iz tabele finan-nih tokov.

Banka Slovenije, Banke: kapital, rezerve, "ostala" aktiva in pasiva (skupaj: "neto ostala pasiva").

Za sektorja podjetij in DFO, skupaj, je na-eloma mogo-e realni saldo izra-unati kot ostanek do se{tevka realnih saldov navedenih petih sektorjev.

Kapital bank je vklju-en med realne in ne finan-ne transakcije (z izjemo - nezanesljivega - podatka o lastni{kem dele`u tujcev) zato, ker ni znana sektorska struktura lastnikov, na podlagi katere bi lahko vodili kapital (in rezerve) kot obveznosti do lastnikov in spremljali finan-ne transakcije, ki so bile v ozadju obse`ne dokapitalizacije bank v preteklih letih. Ta pomanjkljivost je eden od razlogov za visok izkazani prese`ek realnih transakcij bank.

Predznaki v realnih transakcijah so prejemki (+), izdatki (-). Stolpci sektorjev, za katere je sistem tako raz{iirjen, se torej zapirajo po obrazcu $RT = FT$, razlika med obema saldoma pa ka`e *statisti-no napako sektorja*, ki ima predznak po obrazcu $RT = FT + N$.

Banka Slovenije, pri kateri so transakcije v celoti usklajene s stanji (bilanca stanja pa se seveda zapira), nima napake. Banke izkazujejo napako samo v velikosti seštevek opisanih identificiranih napak med stanji in transakcijami v tuji aktivi in pasivi. Napaka v sektorju tujine je enaka statistični napaki devizne bilance ("napake in opustitve") plus/minus razliki zaradi nekaterih prevzetih postavk plačilne, namesto devizne bilance in (če nekaterih prilagoditev. Napaka v sektorju države je enaka drobnim napakam v objavljenih bilancah javnega financiranja (dodatno o tem pa v poglavju o sektorskih statistikah). Resnično napako izkazuje le sektor prebivalstva, za katerega se uporabljajo v finančnem in realnem delu povsem različni in nepovezani viri. Upoštevati je treba v glavnem neambiciozno sestavljeno tabelo realnih transakcij, kjer je

Shema 3: Razčlenjena shema tabele finančnih tokov

Tujina	Država	Preb.	BS	Banke	Podj.DFO	
R.T. saldo RT	R.T. saldo RT	R.T. saldo RT	saldo RT		saldo RT	ni=0
F.T. saldo FT	F.T. saldo FT	F.T. saldo FT	F.T. saldo FT	F.T. saldo FT	F.T. saldo FT	=0
napaka (=0)	napaka (=0)	napaka (=0)	napaka (=0)	napaka (=0)		ni=0
<u>Eviden-no:</u>						
(R)	(R)	(R)	(R)	(R)	(R)	=0
(O)	(O)	(O)	(O)	(O)	(O)	=0

Realni saldo = Finančni saldo + Napaka
--

povdarek na povzetju podatkov iz slovenskih finančnih statistik (obresti, transakcije s tujino) in ne na bolj popolni konstrukciji mesečnih osnovnih vrst za glavne skupine dohodkov, izdatkov, transferjev itd. prebivalstva.

Prikrite so mnoge napake v strukturi, tj. v slabi sektorizaciji in nepravilnem razločevanju med instrumenti ter pogosto tudi v osnovnem razmejevanju, zatem napake pri obračunavanju obresti in tečajnih razlik itd. Pomembno neizkazano napako predstavlja predvsem pomanjkljiv zaobjem dejansko prisotnih finančnih instrumentov v slovenskem finančnem sistemu, ter splošen problem nenadzorovanih transakcij s tujino, posebno v sektorju prebivalstva.

S stanji se zapirata (brez napak) sektorja bank in Banke Slovenije, za sektor prebivalstva pa je mogoče sestaviti popolno bilanco stanja le za finančna imetja. Model nudi poleg tega popoln sektoriziran izkaz toka tečajnih razlik (z instrumentov v tujem denarju in drugih identificiranih valutno indeksiranih instrumentov) in toka obresti ("realnih" obresti z instrumentov v tujem denarju itd. in skupnih nominalnih obresti s tolarško indeksiranih instrumentov). Seštevki skupnih tečajnih razlik vseh sektorjev je enak nič, prav tako seštevki skupnih obresti.

3. STATISTI^NI VIRI

Za tabelo finan-nih tokov ne pride v po{tev sicer bogata statistika pla-ilnega prometa Agencije za pla-ilni promet, ker je {ifiranje v finan-nih transakcijah za ta namen pregrabo. Za model z mese-no frekvenco tudi ne pridejo v po{tev podatki letnih obra-unov podjetij in finan-nih organizacij. Navedena vira bosta pomembna pri dograjevanju in vklju-evanju modela v sistem nacionalnih ra-unov. Obilni in dobro organizirani podatki Ljubljanske borze ne pridejo v po{tev ker ne vsebujejo informacij o transaktorjih (velik del teh informacij pa pri-akujemo od statisti-nega sistema Klirin{ko depotne dru`be).

Model uporablja *posebne sektorske finan-ne statistike*, ki so bile v preteklih letih razvite ali modernizirane predvsem v Banki Slovenije na podlagi splo{nih metodolo{kih priporo-il Mednarodnega denarnega sklada. Te metodologije se v zadnjih letih na-rtno pribli`ujejo konceptom SNA(ESA), tako da bo v perspektivi mogo-a vse bolj neposredna uporaba finan-nih statistik v nacionalnih ra-unih; trenutno so razlike {e precej{nje. V Sloveniji so osnovne finan-ne statistike na razpolago na sorazmerno visoki kvalitetni ravni in se objavljajo redno v Biltenu Banke Slovenije. Manjkata predvsem statistika neban-nih finan-nih organizacij ter zadovoljiva statistika vrednostnih papirjev.

Tabela finan-nih tokov zdru`uje v enovitem modelu vse navedene finan-ne statistike. Osnovni vir podatkov je *bilanca bank*, ki jo dopolnjuje izbor podatkov iz bilance hranilnic in HKS ter v slovenskih razmerah pomembna *bilanca Banke Slovenije*. Za razmerja med bankami in Banko Slovenije je vedno uporabljen podatek BS. Za vse transakcije s tujino se uporabljajo podatki *devizne bilance Slovenije*, tudi za transakcije bank in Banke Slovenije. Skladnost med podatki devizne bilance in bilance Banke Slovenije je z drobnimi izjemami popolna, precej pa je odstopanj med devizno bilanco in podatki bank; zaradi konsistentnosti se tudi v tem primeru uporabljajo podatki devizne bilance, zaradi razlik pa so (edino tu) izkazane podrobne statisti-ne napake. Iz podatkov bank, Banke Slovenije in devizne bilance so sestavljeni stolpci finan-nih transakcij doma-ih neban-nih sektorjev: prebivalstva, podjetij in DFO; za sektor prebivalstva tudi stolpec stanj finan-nih imetij. Za sektor dr`ave so uporabljeni, z minimalno dodelavo, podatki *bilance javnega financiranja*, ki jo objavlja Ministrstvo za finance v Biltenu MF. Prevzetim statisti-nim podatkom so dodane, v -immanj{em mo`nem obsegu, nekatere lastne *ocene*.

Razvidna je prevladujo-a naslonitev na podatke ban-nega sistema, to se pravi na podatke o transakcijah, ki jih posreduje ban-ni sistem. Tudi devizno bilanco sestavljajo skoraj v celoti podatki bank, kar odra`a dejstvo, da opravljajo negotovinski pla-ilni promet s tujino v Sloveniji samo banke in BS, pa tudi tuja gotovina prite-e na koncu, v saldu, prek menjalnic v banke (ali iz njih). Manjkajo vsi podatki o neposredovanih transakcijah neban-nih sektorjev z DFO (zavarovalnicami, posredniki na trgih vrednostnih papirjev itd). Ta koncentracija je do neke mere izraz dejanskih razmer v slovenskih financah, vsaj dosedanjih. Nedvomno pa je `e nekaj let v teku diverzifikacija finan-nih portfeljev in poglobljanje finan-nih trgov, -emur bo morala slediti tudi finan-na statistika. *Tabela 1* prikazuje osnovne podatke o strukturi finan-nih aktiv (terjatev do doma-ih sektorjev) v Sloveniji.

Tabela 1: Nekateri podatki finančnega sistema; stanja v mlrd SIT ob koncu leta

	1993	1994	1995
<u>Terjatve do bančnega sistema</u>			
Gotovina v obtoku	32,7	47,3	60,0
Vpogledne vloge pri bankah in BS	82,9	123,0	143,9
Hranilne in vezane vloge pri bankah in BS	187,0	317,0	410,6
Devizne vloge pri bankah in BS	213,7	266,9	362,5
M1	115,7	170,2	203,9
M2	302,6	487,2	614,5
M3	512,9	732,7	939,9
Vrednostni papirji bank in BS izven bank	31,1	36,8	57,1
<u>Terjatve do Republike po obveznicah RS1, RS2, RS8, RS 11 (borzna kapitalizacija)</u>			
Obveznice drugih izdajateljev (b.kapitalizacija, uradna kotacija)	3,9	3,7	14,0
Delnice (b.kapitalizacija, uradna kotacija)	16,9	37,7	38,6
Celotna stanja blagajniških zapisov Banke Slovenije:			
- devizni blagajniški zapisi (DBZ)	44,7	85,8	117,0
- drugi blagajniški zapisi	5,6	14,0	9,7
<u>Naložbe borznoposredniških družb (vključno bančnih; 30.9.1995):</u>			
- lastne naložbe	9,9
- naložbe strank na upravljanju	6,1
- naložbe strank, za katere posredujejo	24,9
<u>Naložbe vzajemnih skladov</u>	6,5
<u>Naložbe pooblaščenih investicijskih družb:</u>			
- finančne naložbe	36,6
- neizkoriščeni lastniški certifikati	326,8

Vir: Banka Slovenije, Ljubljanska borza d.d., Agencija za trg vrednostnih papirjev.

V tabeli finančnih tokov je opravljena popolna medsebojna konsolidacija prevzetih sektorskih statistik, kar vključuje tudi konsolidacijo med transakcijami in stanji (prek obresti, tečajnih razlik in napak). Pri tem je ohranjeno popolno ustrežanje izvornim statističnim sistemom (v nekaterih primerih z manjšimi prerazporeditvami v strukturi).

3.1. Devizna bilanca

Devizno bilanco Slovenije izdeluje Oddelek za finančne statistike Banke Slovenije. Devizna bilanca je podsistem osnovne plačilnobilančne statistike in se v Biltenu BS ne objavlja. Osnovni vir so poročila bank o vsebini transakcij in o transaktorjih za vse pritoke in odtoke s tujino. Viri za devizno bilanco omogočajo, da je na razpolago tako v tekočih dolarjih kot tolarjih ter, z nekoliko zmanjšano natančnostjo, tudi z desetdnevno frekvenco. Podatki o transakcijah so "isti" podatki po tekočih tečajih v dnevih transakcij.

Devizna bilanca je bilanca denarnega toka (*cash flow statement*), za razliko od plačilne bilance (*balance of payments*), ki, kljub nazivu, izkazuje vrednosti transakcij v obdobju (spremembe lastništva pri tekočih transakcijah in nastanek terjatev oz. obveznosti pri finančnih transakcijah). Pri blagovni menjavi je to razlika med tokovi plačil za uvoz in izvoz v DB, in prehodi meje blaga v PB; plačila so večja/manjša od toka blaga za prejete in dane komercialne kredite, za brezplačne pošiljke (transfere) itd. Pri finančnih transakcijah

izkazuje slovenska plačilna bilanca vse evidentirane transakcije s terjatvami in obveznostmi, devizna bilanca pa samo tiste, na podlagi katerih je evidentirano plačilo na račun ali z računa slovenskih bank (ali Banke Slovenije). Plačilna bilanca ima širši zaobseg, devizna bilanca pa nudi specializirano informacijo o denarnih tokovih iz tujine na slovenske trge ter o njihovi sektorski in drugi strukturi.

Tabela finančnih tokov vključuje celoten finančni račun devizne bilance (tekoči in kapitalski račun pa sta dodana v tabeli realnih transakcij), z nekaterimi dopolnitvami. Glavna izjema je narejena za agregat "tuja gotovina, prebivalstvo" kjer uporablja devizna bilanca neposredno sporočilo bank o deležu rezidentov v skupnih neto prodajah menjalnic, medtem ko je v plačilni bilanci ta podatek, ker velja za nezanesljivega, s posebno oceno korigiran ter še naprej popravljen z oceno porabe tuje gotovine v tujini, ki je del izražena turističnega uvoza, in za oceno dohodkov od dela Slovencev v tujini. V tabeli finančnih tokov zato nadomestimo podatek devizne bilance s plačilnobilancnim, ter ustrezno temu tudi v tabeli realnih transakcij v agregatih turizma.

3.2. Bilanca bank

Bilanca bank je agregatna tabela končnih mesečnih knjigovodskih podatkov bank po kontnem okviru za banke in hranilnice. V tabeli finančnih tokov je povzeta v osnovi struktura te bilance iz tabel 1.4. ter 1.5. in 1.6. Biltena Banke Slovenije.

Bilanca bank je *bilanca stanja*. Za pridobitev tokov so po sprejetih metodologijah razlike med stanji (med 31. predhodnega in 31. tekočega meseca) prek izražunov obresti in tečajnih razlik reducirane na transakcije. Ker neposredni podatki bank o obrestih in tečajnih razlikah iz računov dohodka niso dovolj razčlenjeni, so ti podatki za celo bilanco ocenjeni. Ocenjevanje je opravljeno na mesečni frekvenci in na najmanjših agregatih, tako da je stopnja napake minimalna. V ocenjevanju tečajnih razlik se uporabljajo za nekatere agregate (za račune deviznih rezerv ter za devizne račune prebivalstva in nerezidentov) pravi mesečni podatki o valutnih strukturah in so lahko v teh primerih napake samo minimalne, za druge agregate pa so valutne strukture ocenjene na podlagi sekundarnih virov (letnih bilanc itd.). V ocenjevanju obresti so uporabljeni podatki o povprečnih mesečnih obrestnih merah bank iz tabele 1.10. Biltena BS in drugi.

Podatki o stanjih so izkazani "neto", to se pravi zmanjšani za popravke vrednosti itd., temu ustrezno pa vsebujejo tudi izražuni transakcij ukinjene spremembe vrednosti, ki niso vedno posledica pravih transakcij. Večina podatkov o transakcijah za januar 1994 vključuje tudi manjšo neidentificirano napako zaradi sprememb kontnega okvira za banke v letu 1994. Oba problema bo mogoče rešiti v nadaljnjem razvoju modela.

Za *bilanco hranilnic in HKS* veljajo enake opombe, kot za bilanco bank. Nobenega vsebinskega razloga ni, da ne bi bili podatki hranilnic in HKS konsolidirani s podatki bank in sicer še na ravni statistike v Biltenu BS. Razlog, da to ni storjeno, je praktične narave. V tabeli finančnih tokov so zato vključeni posebej le podatki hranilnic in HKS o posojilih in vlogah domačih nebančnih sektorjev, za katere ni drugega vira.

3.3. Bilanca Banke Slovenije

V tabelo finančnih tokov je povzeta v osnovi bilanca Banke Slovenije iz tabele 1.3. Biltena BS. Vir so končni mesečni podatki iz računovodstva BS, z delno prilagoditvijo v tabeli finančnih tokov, v kateri je izkazana celotna izdana gotovina in ne le izdani bankovci. Za vse tečajne razlike in obresti so uporabljeni neposredni računovodski podatki, tako da je izražun transakcij, tako domačih kot tujih zelo zanesljiv. Večji problem je zaenkrat neresen le še pri izdanih blagajniških zapisih, kjer je popust, ki se dosega pri uveljavljanju nakupnih

bonov BZNB ob nakupih DBZ in BZNB knji`en skladno z veljavno ra-unovodsko prakso v celoti v okviru obresti za BZNB.

3.4. Bilanca javnega financiranja

Vir je Bilten Ministrstva za finance. Podatki izkazujejo denarni tok, samo v manj{i meri pa tudi fakturirano realizacijo. Za razliko od realnih so finan-ne transakcije ("financiranje javnega prese`ka/primanjkljaja") zajete samo v sorazmerno {irokih agregatih. V tabeli finan-nih tokov so, druga-e kot v viru, iz teko-ih v finan-ne transakcije prenesene kapitalске nalo`be (vlo`ki v Slovensko izvozno dru`bo itd.) in saldi prejemkov in izdatkov z ra-una privatizacijskih kupnin; agregat stanj na ra-unih je raz-lenjen na ra-une pri BS (po podatkih BS) in pri bankah (ostanek).

Zaobjem sektorja je dr`avni prora-un, sistema obveznega pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja ter ob-inski prora-uni. Niso zajete transakcije skladov, agencij in sorodnih institucij, ki na-eloma prav tako sodijo v "splo{ni vladni sektor". Izdatki sektorja so zajeti v trenutku, ko zneski zapustijo `iro ra-un prora-una, -eprav se lahko zatem {e dolo-en -as nahajajo na ra-unih "izvajalcev" znotraj sicer zaobjetega sektorja ({ole itd.) ali izven (skladi itd.); stanja oziroma spremembe na teh ra-unih, tudi -e z njimi upravlja Zakladnica, so `e izven osrednjega statisti-nega sistema. Kot izdatek se vodijo tudi sredstva rezerv. V finan-ni ra-un niso vklju-ene izdaje in odpla-ila ve-ine republi{kih obveznic, ker so obveznosti po le-teh pokrite z ustreznimi terjatvami do podjetij ali Narodne banke Jugoslavije. Na ta na-in je statistika sektorja povsem konsistentna, tako da se teko-e (realne) in finan-ne transakcije zapirajo s samo minimalnimi napakami.

Podatki iz bilance javnega financiranja se opazno razlikujejo od podatkov, ki jih za transakcije dr`ave izkazujejo drugi statisti-ni sistemi, tj. banke, Banke Slovenije in devizna bilanca. Razlog je (a) v o`jem zaobjemu sektorja v statistiki MF ter (b) v zelo nezanesljivem zaobjemu ("javnega") sektorja v drugih statistikah. V tabeli finan-nih tokov je problem re{en tako, da *de facto* prevzamemo sektorsko definicijo MF, ki je navznoter konsistentna, ter podatke MF, medtem ko razliko med temi podatki in podatki o transakcijah z dr`avo, ki jih izkazujejo druge statistike, *prenesemo v sektor drugih finan-nih organizacij*.

Podatki MF so na razpolago a`urno samo za republi{ki prora-un, ZPIZ in ZZZS, medtem ko so podatki ob-in (okrog 11% v skupnih prihodkih sektorja) za predhodne mesece pogosto ocenjeni; ocena prihodkov, na podlagi podatkov APP, je sorazmerno zanesljiva, ocena strukture izdatkov pa nima tako trdne podlage.

4. PODROBNEJ[I OPIS PO INSTRUMENTIH

V nadaljevanju sledi obrazlo`itev posebnih vsebin posameznih vrstic sistema (finan-nih instrumentov) in metodolo{kih re{itev, ki niso posebej navedene v predhodnih poglavjih. Spisek instrumentov je v *shemi 1*.

A10, A13, A16:

Gotovina, ra-uni v tujini in tuji vrednostni papirji, ki sestavljajo devizne rezerve Banke Slovenije in bank. Podatki so skladni z zaobjemom deviznih rezerv v tabeli 2.8. Biltena BS (stanja v USD) ter z ustreznimi podatki v tabeli Banke Slovenije (stanja v SIT), medtem ko bilanca bank v Biltenu teh agregatov posebej ne izkazuje. Za vrednostne papirje, ki sestavljajo devizne rezerve bank (A16), so podatki o transakcijah izra-unani iz podatkov stanj bank in ne iz devizne bilance. Stanja na ra-unih BS, ki izvirajo iz poslov reodkupa in

za-asnega odkupa deviz od bank so prenesena na ra-une bank (posel pa je evidentiran kot posojilo), tako kot je to narejeno `e v bilancah BS in bank v Biltenu, ne pa v tabelah deviznih rezerv in pla-ilne bilance v Biltenu.

A10: Tuja gotovina, prebivalstvo:

Transakcije: podatek pla-ilne bilance, ki ka`e: neto nakupe tujega denarja s strani rezidentov v menjalnicah (dele` rezidentov v skupnih prodajah menjalnic ocenjen), manj neto pologi na devizne ra-une v slovenskih bankah, plus (ocenjeni) neevidentirani dohodki prebivalstva v tujini, manj (ocenjena) poraba tuje gotovine za potovanja in nakupe prebivalstva v tujini ter za nakupe v tujem denarju v Sloveniji (v agencijah, konsignacijah, PCP itd.; slednja ocena je dodana samo v tabeli finan-nih tokov). Agregat ima v pla-ilni bilanci naziv "gotovina", dejansko pa ozna-uje spremembe na vseh neevidentiranih imetjih prebivalstva v tujem denarju, to se pravi tudi na ban-nih ra-unih in drugih nalo`bah v tujini. Spremembe torej vklju-ujejo, poleg transakcij s slovenskimi bankami (ne vseh), ocenjene dohodke od dela in gotovinske izdatke v tujini (kot so izkazani v teko-em ra-unu pla-ilne bilance) in doma, ne pa najetih posojil, odpla-il posojil in drugih transakcij s tujino.

Stanja:

Posebej za tabelo finan-nih tokov je narejena ocena stanja tuje gotovine pri prebivalstvu, v resnici ocena stanja neevidentiranih tujih nalo`b prebivalstva. Ocena nima potrebne analiti-ne podlage in je samo zelo groba aproksimacija! Na podlagi fragmentarnih zapisov nekaterih ekonomistov v razli-nih preteklih trenutkih (dr. Mencinger, mag. Bole) in lastnih ugibanj, je postavljena ocena o stanju 1.500 mio DEM na dan 31.12.1991. Upo{tevana je `e precej{nja odprodaja zalog v predhodnih mesecih leta 1991 ob tedanji privatizaciji stanovanj; za del privatnih imetij v tujini je predpostavljen sektorski status podjetij in ne prebivalstva, neodvisno od izvora. Po 31.12.1991 se stanje spreminja skladno s pla-ilnobilan-nimi transakcijami in ob predpostavljeni valutni strukturi 100% DEM. Pomanjkljiva ocena transakcij pomeni, da je na primer prodaja tujega denarja menjalnici, ki izvira iz tujega posojila, evidentirana kot zmanj{anje zaloge (in obratno ob vra-anju posojila).

A20, A30, A35:

Monetarno zlato (stanje 31.12.1995: 16 mio SIT) in rezervna pozicija pri MDS (A20) ter krediti MDS, prevzeti ob nasledstvu jugoslovanskega -lanstva ob v-lanitvi (A35) imajo stanja iz bilance BS, transakcije iz devizne bilance, zaradi uporabljanja razli-nih virov tudi v obeh statistikah, ki se izdelujeta v BS, pa se v te-ajnih razlikah skrivajo tudi napake. Drugi ra-uni BS v tujini (A30) vklju-ujejo predvsem oba (do 30.6.1996) fiduciarna ra-una v Luksemburgu ter {e nekaj manj{ih stanj na ra-unih, ki niso del o`jih deviznih rezerv; konsistentnost stanj in transakcij je popolna. Podatki so skladni z agregati "mednarodne likvidnosti" v tabeli 2.8. Biltena BS.

A50, A60, A90:

Dolgoro-na (A50) in kratkoro-na (A60) posojila bank in podjetij tujini. Transakcije iz devizne bilance, stanja za banke iz bilance bank. Te-ajne razlike so ocenjene, med stanji in transakcijami pa so identificirane {e precej{nje napake. V A90 (druge terjatve do tujine) so vklju-ene vse drugje nezajete transakcije iz devizne bilance za dr`avo, podjetja (vrednostni papirji, ra-uni in kontokorenti v tujini) in banke ter vsa drugje nezajeta stanja za banke. Te-ajne razlike so ocenjene. Ker gre pri transakcijah in stanjih bank za dva avtonomna "ostanka", so napake velike; delno se -logi-no -kompenzirajo z napakami v posojilih.

B10:

Vloge tujcev pri slovenskih bankah; ustrezanje stanj in transakcij je popolno.

B40, B45:

Tuje neposredne naložbe v Sloveniji (B40) in slovenske v tujini (B45). Za podjetja transakcije iz devizne bilance (samo denarni tok), za banke transakcije prav tako, stanja pa - sporno - ra-una 9008 in 9018 iz bilance stanja bank za tuje naložbe ter ni- za lastne naložbe v tujini. Brez te-ajnih razlik, precejšnja napaka med stanji in transakcijami.

B20, B30, B90:

Dolgoro-na (B20) in kratkoro-na (B30) posojila iz tujine ter druge obveznosti do tujine (B90). Velja podobno kot za skupino A50, A60, A90.

Transakcije s tujino: obresti

K posameznim instrumentom so smiselno razporejeni podatki o obrestih za posojila in vloge ter vrednostne papirje in o dobi-kih od neposrednih naložb iz teko-ega ra-una devizne bilance, ustrezno sektorizirano. Agregat obresti za posojila in vloge je raz-lenjen skladno s stanji.

Sektor tujina: realne transakcije, napaka

Podrobna in kolikor je mogo-e (ne v celoti) sektorizirana raz-lenitev teko-ega in kapitalnega ra-una devizne bilance. Ocene gotovinskih tokov v okviru turisti-nega izvoza in uvoza ter dohodkov od dela so iz pla-ilne bilance; zaradi kompenziranja z odgovarjajo-o izjemo v finan-nih transakcijah to ne pove-uje napake sektorja (RT-FT).

C10:

Gotovina v obtoku (prebivalstvo) plus blagajna bank, se-tevek je enak izdani gotovini iz bilance BS. Transakcije so enake razlikam med stanji.

C20, C30, C40, C50, C60, C70:

Rezerve bank pri BS (i-ro ra-un in ra-un obvezne rezerve, C20), vpogledne vloge prora-una, podjetij (do junija 1994) in DFO (ra-uni rezerv hranilnic in HKS) pri BS, ki so del primarnega denarja in del M1 (C30), vezane vloge prora-una pri BS (C40) ter premostitvena posojila BS prora-unu (doslej brez poslov, C50), devizne vloge dr`ave in bank pri BS (C60), omejene vloge bank in podjetij pri BS (C70). Transakcije so enake razlikam med stanji, plus te-ajnim razlikam pri C60.

D10, D20, D30, D40, D50:

Blagajni{ki zapisi Banke Slovenije. Za BS podatki BS, za imetja bank podatki bank o skupnih tolarskih ter skupnih deviznih BZ, raz-lenitev znotraj obeh skupin pa je ocenjena. Imetja neban-nih sektorjev: za devizni BZ je razlika med emisijo BS in imetji bank pripisana v celoti podjetjem, za tolarski BZ v celoti DFO, za tolarski in devizni del dvoj-ka ter za BZ z nakupnim bonom pa so imetja neban-nih sektorjev - zaenkrat - ocenjena linearno z 2:2:1 med podjetji, prebivalstvom in DFO. Transakcije so enake razlikam med stanji, plus te-ajnim razlikam pri D10 in D20.

E10, E20, E30, E40, E50, E90:

Posojila BS bankam ter druge terjatve do bank; agregati povsem ustrezajo podatkom bilance BS v Biltenu BS. Druge terjatve (E90) vklju-ujejo nekatere majhne vloge BS pri bankah ter predujme BS bankam ob zapadanju blagajni{kih zapisov BS, ki so jih banke posredovale kot agenti. Transakcije so enake razlikam med stanji.

Banka Slovenije: te-ajne razlike, obresti:

Vsi podatki so neposredno iz knjigovodstva BS. Agregat obresti pri BZ z nakupnim bonom vklju-ujejo do konca leta 1994 tudi realizirane, zatem pa razmejene popuste za popuste, uveljavljene z nakupnimi boni pri nakupih DBZ in BZNB, kar ni pravilno.

Banka Slovenije: realne transakcije, napaka:

Samo saldo realnih transakcij, ki vključuje poleg kapitala in rezerv (vključno z alokacijo SDR) še "sredstva v plačilnem prometu", neto "ostalo" aktivo in pasivo ter korekcijo na račun vključitve kovancev v gotovino. Transakcije so enake razlikam med stanji. Napake na ravni zapiranja sektorja ni.

F10, F20, F30, F40, F60, F70:

Medbančne naložbe; izkazane so kot terjatve, v zapiranju sektorja bank pa so predpostavljene enaki zneski obveznosti in saldo ni-. V izvorni statistiki, tj. v bilanci 1.4. v Biltenu BS so izkazane obveznosti večje od terjatev, kar je delno običajna statistična napaka, delno pa posledica napačne razmejevanja med bankami in DFO. Zaradi ocene, da prevladuje slednji vpliv, je celotna razlika prenesena v G79: Druge obveznosti bank do DFO. Transakcije so enake razlikam med stanji, plus ocenjenim tečajnim razlikam pri F20, F40 in F70. Podatki o obrestih niso vključeni, ker gre za znotrajsektorski tok.

G10 do G72:

Podrobna struktura tolarskih in deviznih vlog nebančnih sektorjev po shemi, ki jo vsebuje kontni okvir za banke; podatki o stanjih ustrezajo tabelam 1.5. in 1.6. v Biltenu BS. Obresti so ocenjene. Tečajne razlike za devizne vloge prebivalstva so izražene na podlagi mesečnih podatkov bank o valutni strukturi za celotni agregat, za druge sektorje pa je predpostavljena enaka struktura. Tolarske vloge vključuje nedvomno tudi manjši obseg valutno indeksiranih vlog, kar ni upoštevano, ker o tem ni podatka.

G79:

Ocenjene "druge obveznosti do DFO", prenesene iz skupine F, ter zmanjšane za (majhno) razliko med podatki bank in uporabljenim podatkom BS o obveznostih bank do BS, ki je prav tako skrita v skupini F. Transakcije so enake razlikam med stanji, obresti so ocenjene.

G80, G81:

Izdani tolarski in devizni vrednostni papirji bank, zmanjšani za imetja letih pri bankah (v skupini F). Tečajne razlike so izražene na podlagi ocenjene valutne strukture, obresti pa ocenjene z upoštevanjem dejstva, da prevladujejo kratkoročni vrednostni papirji (blagajniški zapisi ipd.). Skupina tolarskih vrednostnih papirjev vključuje nedvomno tudi valutno indeksirane papirje, kar pa ni upoštevano, ker o tem ni podatka. Sektorizacija je ocenjena in sicer linearno 4:3:3 za tolarske vrednostne papirje in 7:2:1 za devizne vrednostne papirje med prebivalstvom, podjetji in DFO.

H10, H20, H30, H40, H50, H60:

Tolarska in devizna posojila nebančnim sektorjem; podatki o stanjih ustrezajo tabelam 1.5. in 1.6. v Biltenu BS. Tečajne razlike so izražene na podlagi nekaterih podatkov o valutni strukturi iz letnih poročil bank, obresti so ocenjene. Morebitna tolarska posojila z valutno klavzulo so upoštevana kot druga tolarska posojila.

I10, I50:

Vloge in posojila hranilnic in HKS domačim nefinančnim sektorjem: izbor podatkov iz bilance hranilnic in HKS, ki predstavlja slabi dve tretjini njihove bilančne vsote. Transakcije so enake razlikam med stanji, obresti so ocenjene.

J10:

Banke: terjatve do Narodne banke Jugoslavije po starih deviznih vlogah (račun 333); terjatev je namesto v tuji aktivi, kot v Biltenu BS, opredeljena kot terjatev do države samo iz praktičnih razlogov zaradi skrbništva Republike nad terjatvami do bivših zveznih organov ter zaradi preteklega šee realiziranega delnega prevzema teh obveznosti z lastnimi obveznicami; upoštewane so tečajne razlike na podlagi valutne strukture deviznih vlog

prebivalstva dne 31.12.1991. Banka Slovenije: terjatve do Sklada za sukcesijo, do maja 1992 do NBJ, ter protiterjatve za obveznosti do MDS, prevzete januarja 1993 ob nasledstvu Jugoslavije v MDS (stolpec "terjatve do RS" v tabeli 1.3. v Biltnu BS); terjatev do Sklada za sukcesijo je nominalna in se ne revalorizira, terjatve iz naslova MDS so v tujem denarju, kljub temu pa je celotna skupina brez te-ajnih razlik in torej z manjšo napako v "transakcijah".

J20, J30:

Obveznice za sanacijo bank in hranilnic (J20): do oktobra 1995 s te-ajnimi razlikami, zatem s tolarsko revalorizacijo, ki je knji`ena kot te-ajne razlike zato, ker se pripisuje stanjem (za razliko od revalorizacijskega dela obresti); po oktobru 1995 so izvete obveznice, ki jih banke prena{ajo med "tr`ne" ali tudi prodajo (K30). Obveznice za neizpla-ane devizne vloge (J30): do konca leta 1996 neprenosljive obveznice, ki so jih prejele banke v zameno za terjatve do NBJ (J10); podatek iz amortizacijskega na-rtja obveznic; izra-unane so te-ajne razlike. Za oboje obveznic so obresti knji`ene v mesecih pla-il po amortizacijskih na-rtih.

Izlo-itev skupine J "terjatve ban-nega sistema do dr`ave iz sukcesije in sanacije" je namenjena spremljanju tega posebnega sklopa ban-nih aktiv, ki je pod vplivom specifi-nih faktorjev in ne odra`a poslovne politike bank (in Banke Slovenije). Po vsebini sodijo sem tudi obveznice za izpla-ane devizne vloge, ki so zaradi nepopolnih podatkov (zaenkrat) {e vklju-ene v skupino K.

K10:

Kapitalske nalo`be bank v doma-e neban-ne sektorje: podatek bank; transakcije so enake razlikam med stanji, dobi-ki niso ocenjeni. Dodan je podatek iz bilance javnega financiranja o kapitalskih nalo`bah prora-una v DFO; samo transakcije.

K20, K30, K40:

Ta skupina je jedro za na-rtovano raz{ritev tabele finan-nih tokov na podro-ju vrednostnih papirjev, v sedanjem stanju pa zajema le sektorizirane portfelje vrednostnih papirjev pri bankah. Republi`ke obveznice, za katere so na razpolago podatki o obveznostih pri izdajatelju, {e niso vklju-ene v celoti, zaradi pomanjkanja podatkov ali zadostnih podlag za ocenitev imetij pri neban-nih sektorjih. Izklju-ene so neprenosljive republi`ke obveznice za sanacijo bank ter za neizpla-ane devizne vloge (J20 in J30). Upo{tewane so te-ajne razlike in dodane ocene o obrestih na podlagi znanih obrestnih mer.

Banke: te-ajne razlike, obresti:

Te-ajne razlike so izra-unane na podlagi razli-nih virov o valutnih strukturah (zelo zanesljivo za devizne vloge prebivalstva ter za stanja na ra-unih v tujini in tujih vrednostnih papirjev). Obresti za doma-o aktivo in pasivo (razen za razmerja z BS) so ocenjene na podlagi razli-nih podatkov o obrestnih merah. Z izjemo skupine J so obresti obra-unane teko-e mese-no, kar lahko odstopa od dejanske ban-ne prakse pri dolgoro-nej{ih poslih in zaradi -esar je mogo-e pri-akovati napake v razlo-evanju obresti in transakcij predvsem v decembrih.

Banke: realne transakcije, napaka:

Samo saldo realnih transakcij, ki vklju-uje poleg kapitala in rezerv {e "ostalo" aktivo in pasivo ter kompenzacijo za kapitalske nalo`be bank v banke. Transakcije so enake razlikam med stanji. Napaka sektorja (RT-FT) je enaka se{tevku identificiranih napak na instrumentih tuje aktive in pasive (skupini A in B).

Prebivalstvo: realne transakcije, napaka:

Zdru`eni so podatki razli-nih virov. Za prejemke pla-, drugih dohodkov iz delovnega razmerja in socialnih transferjev je vir APP. Od leta 1995 naprej APP ne {ifira ve-

prejemkov pravnih oseb od prebivalstva ter pla-il prebivalstvu za blago in storitve, zato je vklju-en podatek o prese`ku skupnih prejemkov pravnih oseb od prodaje blaga in storitev nad skupnimi izdatki pravnih oseb za blago in storitve (z delno modifikacijo) kot pribli`ek za *neto* izdatke fizi-nih oseb pravnim osebam za blago in storitve; ta agregat je zatem {e zmanj{an za ocenjeno porabo tujcev. Dodani so podatki APP o davkih, ki jih pla-uje prebivalstvo neposredno (npr. pora-uni dohodnine), naj{i ir{i mo`en izbor podatkov (z ocenami) o transakcijah s tujino iz teko-ih transakcij devizne oziroma pla-ilne bilance, ter agregati obresti iz tabele finan-nih tokov. Razlika med tako ugotovljenim saldom realnih transakcij in saldum finan-nih transakcij je napaka sektorja, ki je - po pri-akovanju - zelo velika.

Dr`ava: realne transakcije, napaka:

Podrobni podatki iz bilance javnega financiranja, s tem da so kapitalske nalo`be ter saldo prejemkov in porabe privatizacijskih kupnin preneseni v finan-ne transakcije. To vpliva v manj{i meri na izkazani prese`ek oz. primanjkljaj javnega financiranja, ne pa na napako sektorja (RT-FT), ki je minimalna.

Shema 4: Medsektorska tabela 1995: transakcije v mio SIT, ter v % od BDP (zadnja tabela).

Pove-anje terjatev sektorja (+), pove-anje obveznosti (-). Saldo realnih transakcij: prejemki (+), izdatki (-). $RT=FT+N$.

5. STANDARDNI MESE^NI IZPIS IZ MODELA

V prilogi v nadaljevanju tega prispevka je prikazan standardni mese^ni izpis iz tabele finan-nih tokov Slovenije, s podatki do maja 1996. Izpis je sestavljen po dveh kriterijih: (a) da povzame najve-ji mo`ni obseg podatkov oziroma informacij iz modela, in (b) da omogo-i `e prvo smiselno branje podatkov. Prikaz je razdeljen na dva dela.

Zaradi notranje konsistentnosti in primerljivosti so v tem gradivu vse *transakcije* {e dodatno "o-i{-ene" tako, da so pri vlogah, kjer vklju-ujejo transakcije izvorno tudi pripisane obresti, le-te od{tete, tako da ni ve~ razlik med transakcijami na deviznih vlogah (ki so brez te-ajnih razlik) in na tolarskih vlogah (brez revalorizacijskega dela obresti). Prav tak je tudi zaobjem posojil in vrednostnih papirjev. V vseh slikah pa so transakcije tudi deflacinirane (na bazo decembra 1995) ter delno izravnane s trimese-nimi drse-imi sredinami.

5.1. Medsektorske tabele

Celovite medsektorske tabele transakcij so izkazane za vsa leta od 1992 naprej ter za teko-e obdobje teko-ega leta (kumulativa). Vklju-eni so vsi sektorji, {tevilno finan-nih instrumentov pa ni popolno (71), temve~ skr-eno na 31 v osnovnih tabela ter na 10 v skraj{anih tabelah. Izkazani so tudi saldi finan-nih transakcij, ter saldi realnih transakcij in napake sektorjev. Podatki so v mio SIT po teko-ih cenah, za neposredno primerljivost med leti pa so skraj{ane tabele prikazane tudi v odstotkih od teko-ega bruto doma-ega proizvoda. Vrstni red je nekoliko druga-en od tistega v "proizvodni" fazi modela, tako da je {e bolj uveljavljena `e omenjena vsebinska logika zaporedja: transakcije s tujino, Banka Slovenije, banke, druge finan-ne transakcije. Neto tuja aktiva, ter zatem doma-e nalo`be ban-nega sistema pripeljejo do formiranja ({iroko opredeljenega) denarja v obtoku ter do drugih finan-nih aktiv. Kriterij valute v vrstnem redu ni upo{tevan.

5.2. Sektorske tabele

V sektorskih tabelah je vklju-ena -asovna komponenta. Za sektorje, ki se v modelu zapirajo tudi s stanji, so dodani tudi osnovni podatki o stanjih. Vsebina sektorskih prikazov je razli-na ter sledi posebnostim posameznih sektorjev.

Denarni tokovi iz tujine: prikaz izvora tokov, ki se stekajo v devizne rezerve ban-nega sistema iz tujine. V na-rtu je dopolnitev te tabele s tabelo doma-ih transakcij v tujem denarju (ki posredujejo med tokovi iz tujine in kon-nim formiranjem zalog v ban-nem sektorju).

Banka Slovenije: bilanca Banke Slovenije, prikazana skladno s kriteriji denarne analize in s {e posebno prilagoditvijo slovenskim razmeram (visoka monetizacija ter sterilizacija deviznih pritokov) tako, da zasleduje denarne u-inke deviznih transakcij od neto tuje aktive, prek deviznih instrumentov BS do "neto devizne aktive", ter {e prek instrumentov tolarske sterilizacije do kon-nih "denarnih u-inkov deviznih transakcij". V obeh slikah je izdajanje primarnega denarja prikazano nekoliko druga-e: s posebnima analizama u-inkov deviznih transakcij in tolarskih transakcij.

Banke: Prikazani sta posebej tabeli za aktivo in za pasivo (ki se v transakcijah razlikujeta za velikost napak). Raz-lenitev je skromnej{a od za`eljene in mo`ne (na primer od raz-lenitve stanj v Biltenu BS), kar je delno nadome{-eno s popolnimi podatki v sektorju prebivalstva. Dodani so osnovni podatki hranilnic in HKS.

Denarni pregled: konsolidirana bilanca ban-nega sistema, tj. bank in Banke Slovenije. Konsolidacija je skladna s tabelo 1.2. v Biltenu BS (z napako v zapiranju transakcij, ki je

prenesena iz bilance bank). Prikaz izdajanja in jemanja denarja iz obtoka je izkazan za M3 in ne, na primer, za M1, tako da vezane in devizne vloge ne predstavljajo jemanja iz obtoka. Denarni pregled je seveda mogoče brati tudi drugače, tako da avtonomno formiranje povpraševanja po denarju ter neto tuje aktive določa obseg naložb v domače nebančne sektorje. V slovenskih razmerah, v katerih formiranje neto tuje aktive ni avtomatično (ker devizni tečaj ni fiksen) je ta pristop verjetno manj koristen.

Javne finance: podatki bilance javnega financiranja, z razčlenjeno vključitvijo realnih prihodkov in izdatkov. Podatki za obdobje po zadnji objavi v Biltenu Ministrstva za finance so delno ocenjeni. Podatki so enaki tistim, izkazanim v medsektorskih tabelah, ter se razlikujejo od podatkov o transakcijah sektorja države v tabelah drugih sektorjev.

Podjetja: združeni podatki o finančnih transakcijah podjetij iz bilance bank, hranilnic in HKS, Banke Slovenije in devizne bilance, ki dopolnjujejo tudi oceno salda finančnih transakcij sektorja. Leta je seveda skladna z omejenim zaobjemom instrumentov. Za sektor podjetij ni posebnega lastnega vira. Enako velja za sektor drugih finančnih organizacij, pri katerem pa je izpad lastnih podatkov preveč moteč za prikaz posebne tabele.

Prebivalstvo: združeni podatki o finančnih transakcijah prebivalstva iz bilance bank, hranilnic in HKS, Banke Slovenije in devizne bilance. Dodana je tabela realnih transakcij, in zato tudi oba salda. Zaradi pomena tega sektorja, predvsem njegovega poslovanja z bankami, je informacija sorazmerno obširna. Ker so iz uporabljenih virov na voljo tudi popolni podatki o stanjih, razen za "tujo gotovino", je ocenjeno tudi to stanje, v tabelah finančnih transakcij pa dodani za vse instrumente tudi podatki o stanjih. Upoštevati je treba nezanesljivost podatka (ocene) o stanjih "tuje gotovine". Dodana je posebna tabela o transakcijah prebivalstva v tujem denarju, katere glavni namen je, da ponazori vsebino sestavljanja teh podatkov oz. ocen v plačilni bilanci Slovenije in še posebej v tabeli finančnih tokov. Seštevek oz. saldo transakcij ("skupaj devizna imetja") je mogoče analizirati po dveh poteh: s sprejetjem o virih deviznih imetij, ki so realne transakcije (prejemki in izdatki) ali konverzija iz tolarjev oz. v tolarje (v menjalnicah); ter s sprejetjem o obliki naložb, kjer sta alternativni devizni računi pri domačih bankah in "gotovina".